

A portrait of Salvador Alsius, an older man with grey hair, wearing a brown jacket over a dark blue shirt. He is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a dark, neutral color.

Pòrtic

Salvador Alsius
Com TV3 no
hi ha(via) res

Salvador Alsius

**Com TV3
no hi ha(via) res**

Primera edició: març del 2021

© Salvador Alsius Clavera, 2021

Les imatges que no tenen un esment de copyright al peu són propietat del Departament de Documentació de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Pòrtic

Av. Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-491-6

Dipòsit legal: B. 3.378-2021

Fotocomposició: AuraDigit

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors.

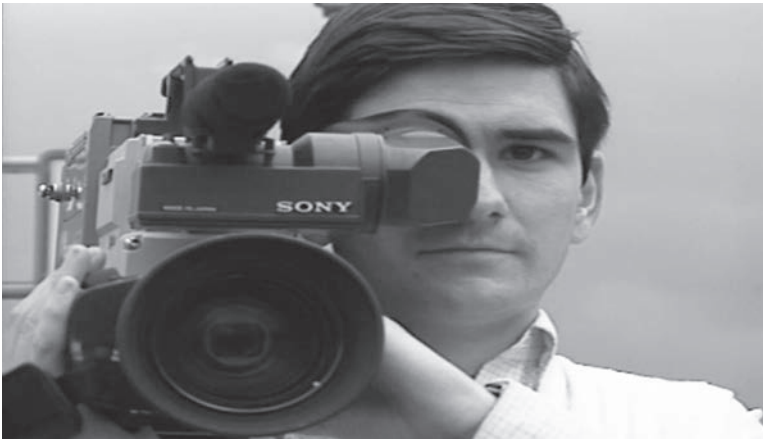
Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra, podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos, a través del portal www.conlicencia.com o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

ÍNDEX

Introducció. Els timbalers del Bruc	9
1. La fi d'un monopoli	15
2. En proves, en proves	37
3. Numantins	67
4. El primer telenotícies	85
5. La imaginació al poder	113
6. A dos quarts de tres en punt	135
7. El monstre	157
8. Discs sollicitats	179
9. Puix parla en català...	203
10. De tot, a la graella	231
11. La teva, la meva, la nostra	257
12. Empresa gran, gran empresa	281
Addenda. De <i>Dallas</i> a la torradora	305

LA FI D'UN MONOPOLI

Al llarg de la primera meitat de l'any 1983 els gestors de la nova televisió pública catalana van anar donant a conèixer alguns detalls del projecte. A la foto, Guillem Roig, un dels primers reporters, en la seva etapa de formació.

Primers de març del 1983. Els components de la redacció del setmanari *El Món* ens trobàvem units en una mena d'assemblea discutint les possibilitats de supervivència de la publicació després d'un tancament temporal a què ens va obligar un descens del nombre de vendes. El setmanari havia adquirit un prestigi notable entre alguns sectors intel·lectuals i culturals, però li faltava massa crítica de lectors. De sobte, va sonar el telèfon que era a la taula a sobre de la qual estava assegut. Vaig trigar uns segons a agafar-lo per poder acabar d'escoltar les propostes que estava fent una companya. Quan finalment vaig despenjar, sense ni donar-me temps a articular el «digui» de rigor, una veu enèrgica em va etzibar:

—Alsius, soc l'Alfons Quintà. Vull parlar amb tu. Quan ens podem veure?

Jo li vaig dir que m'aniria bé al cap de dos o tres dies, i ell va respondre que ni parlar-ne, que em volia veure ja. Em va estranyar tanta urgència. Jo d'en Quintà feia ben bé quatre o cinc anys que no en sabia res. Vaja, darrerament sabia allò mateix que tothom, que estava al capdavant de la preparació d'un nou canal de televisió. Em va ser impossible no imaginar que la raó que tenia per voler parlar amb mi podia te-

nir-hi alguna relació. El cas és que ell va insistir i finalment em vaig avenir a anar-hi al cap d'un parell d'hores, quan vaig calcular que s'hauria acabat l'assemblea.

Abans de sortir de la redacció, que era al primer tram de la rambla de Catalunya, vaig buscar un número anterior d'*El Món*, en què mesos enrere havíem publicat un reportatge extens sobre aquella futura tele. No em va ser difícil trobar-lo. Era de mitjan desembre del 1982 i es titulava «Un tercer canal bo, bonic i força barat posarà fi al monopoli televisiu espanyol». Per si a algú li fa falta, recordem que fins a aquell moment els ciutadans espanyols només podien veure un parell de canals de televisió: el «primer» i el «segon». A TV1 hi havia la programació bàsica de *telediarios*, pel·lícules comercials, sèries, teatre, *shows* i concursos; en el segon canal, conegut popularment com a UHF, s'hi podia veure cinema d'art i assaig, documentals sobre girafes i coses d'aquest estil. Els telespectadors estàvem acostumats a això i potser ens semblava que no ens feia falta res més a la nostra dieta televisiva. Tot i que val a dir que en el meu primer viatge transoceànic, concretament a Mèxic, l'any 1977, havia quedat enlluernat, i alhora força atabalat, per la gran quantitat de canals que podien veure allà gràcies al que anomenaven «el cable».

Així doncs, la segona part del llarg titular del reportatge, la que feia referència al monopoli televisiu, responia a una realitat diguem-ne objectiva perquè, per si calgués deixar-ho clar, els dos canals esmentats pertanyien al mateix «Ente Público Radiotelevisión Española», que és com s'anomenaria fins al 2006 la corporació que aplegava els mitjans audiovisuals públics estatals que s'havien fundat i desenvolupat en ple franquisme. La primera part del titular, allò d'un nou canal bo, bonic i força barat, estava per demostrar, òbviament, i encara avui en dia molta gent gasta energies a discu-

tir si ha estat bo i bonic. Que de barat n'ha tingut ben poc queda fora de tot dubte.

«A Espanya», començava dient aquell reportatge, «hom viu un monopoli televisiu amb totes les seves conseqüències: infraestructures tecnològiques, usos i costums de tota mena propiciats per una univocitat que s'ha perllongat durant gairebé trenta anys». A partir d'aquí es dedicava a fer uns aclariments, que actualment ens resultarien del tot innecessaris, sobre els diferents règims polítics, institucionals i empresarials que acomboiarien els nous canals públics autonòmics en comparació amb el context en què s'havia desenvolupat Televisió Espanyola, aquella de la qual el gran Jaume Perich havia dit que era la millor d'Espanya.

Fins allà on puc saber i recordar, aquella peça periodística era la primera que havia posat negre sobre blanc algunes de les característiques que s'albiraven per a la futura televisió catalana, que, com la basca, estava començant a covar-se en alguns despatxos. Per tant, va servir perquè tant sectors polítics i professionals com el públic que volia estar més atent a la jugada s'assabentessin del pa que s'hi pretenia donar. S'hi insistia especialment en dos aspectes: un, el de les novetats tecnològiques amb què s'equiparia la nova tele; l'altre, molt relacionat amb el primer, l'agilitat informativa que tindria, ben allunyada dels tristament cèlebres «bustos parlants» que durant anys i panys havien llegit les notícies, a la seva manera, als espanyols. A més d'això, s'hi explicaven dos cavalls de batalla que haurien d'afrontar els gestors de les futures televisions autonòmiques. El primer era la titularitat de la xarxa de repetidors, que fins a aquell moment era patrimoni exclusiu de RTVE. El segon era l'adscripció a la Unió Europea de Radiodifusió (UER), una entitat coneguda pels teleespectadors sobretot per ser la que ja aleshores orga-

nitzava el festival d'Eurovisió. Ja anirem veient com una cosa i l'altra varen anar condicionant les primeres passes de TV3. De moment podem dir que el primer cavall de batalla, el de la xarxa, quedaria domesticat relativament aviat. El segon s'ha revelat com a absolutament indomable, i encara hi ha ara intents indefinidament infructuosos d'apacar les ires dels qui l'encabriten.

Un requadre destacat, dins del conjunt de doble pàgina que ocupava el reportatge, tractava d'il·luminar una mica la penombra jurídica en què es pretenia donar a llum la nova televisió. Hi havia la previsió més o menys fiable que les Corts espanyoles aprovarien aviat l'anomenada *ley de terceros canales*, però ja se sap que allà a vegades *las cosas de palacio van despacio*. Per dir-ho de pressa, la llei reguladora del tercer canal de televisió no es va aprovar fins a començaments del 1984, i el decret que concedia a la Generalitat la facultat de gestionar-lo no va arribar fins al 26 de desembre del 1984, quan els homes del temps de TV3 ja estaven tips d'explicar borrasques i calamarsades. Mentrestant, el Parlament de Catalunya sí que havia aprovat ja, el 30 de maig del 1983, la llei de creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Però tot això, és clar, eren encara futuribles quan es va publicar el reportatge a què ens estem referint, de manera que en aquell moment el que tocava dir era que TV3 no seria ni legal ni il·legal. L'etiqueta que li esqueia era la d'*alegal*. Em fa la impressió que la primera vegada a la meua vida que vaig sentir i emprar aquest terme va ser precisament llavors, en aquest context.

El reportatge l'havia fet en Jordi Ferrerons, un periodista de nova fornada que solia portar bon material. En aquest cas, les fonts informatives declarades eren diverses, i entre aquestes fonts hi figurava, sobretot, el mateix Quintà. Poc es

devia imaginar en Jordi, quan va escriure aquell informe, que ell mateix hi acabaria treballant, en la nova tele. I encara em va passar menys pel cap a mi, que havia encarregat la feina i que l'havia posat en pàgina, com a sotsdirector del setmanari, que hi ocuparia un lloc de força responsabilitat.

A l'hora convinguda em vaig presentar al pis del carrer de Tuset número 1, on l'Alfons m'havia citat. Ja m'havien arribat veus que allà era on tenia l'oficina, des de la qual s'havia començat a fer rutllar el projecte. Una recepcionista em va demanar que m'esperés un moment i gairebé de seguida va sortir ell acompanyat d'un altre home, calb.

—Hola —em va dir en Quintà ometent cap mena de preàmbul—. Et presento en Jaume Ferrús.

No va afegir qui era aquella persona, per a mi del tot desconeguda. I sense la més mínima pausa o frase de distensió, va continuar:

—Escolta, tu milites en algun partit polític?

Reconec que em va deixar del tot descol·locat. Vaig mirar de cua d'ull el senyor calb. Evidentment no és habitual començar una conversa amb aquesta pregunta, i encara ho és menys fer-ho al davant d'una persona que t'acaben de presentar i que no saps si és psicòleg, policia o el lampista. Jo vaig balbucejar una cosa així com «no, no, jo he estat sempre independent...», i tot seguit una altra pregunta. Bé, aquesta mig pregunta mig afirmació:

—I no ets de cap capelleta professional d'aquestes que es porten ara, oi?

Després d'aquest primer interrogatori, tan succint com violent, i sense deixar passar ni dos segons més em va llançar una proposició. I quan dic llançar, vull dir exactament això, *llançar*. Vaja, formalment no semblava tant una proposició com una ordre:

—Vull que t'incorporis al projecte. Quan comencem a emetre volem que, en lloc de la carta d'ajust, la gent vegi uns rètols amb les darreres notícies. Se'n diu *teletext*. La setmana que ve te'n vas a París, a l'INA [Institut National de l'Audiovisuel], a estudiar com funciona això i quan tornis ja parlarem de quin paper pots tenir tu a la nova televisió.

Va ser una situació d'aquelles en què et trobes a la vida, que et punxen i no et treuen sang. Em van passar mil coses pel cap en cinc segons. Aquesta escena la situo entre l'hivern i la primavera del 1983, i en aquell moment jo estava batallant per la supervivència del setmanari *El Món*, fent classes a la UAB i tancant el cicle del programa *Memòria popular* que havia estat duent a terme en el circuit català de TVE durant els dos o tres anys anteriors. Era impensable que jo engegés a rodar tot allò de cop. Això, independentment de les incerteses que tenia sobre els plans de Quintà, adobades amb aquelles formes que d'entrada ho eren tot menys engrescadores.

Li vaig dir que no, que no podia ser. Que era impossible. No sé si s'ho va prendre bé o malament perquè, després del que havia vist, ja no vaig interpretar en cap sentit la rapidesa amb què es va acomiadar per desaparèixer, ell i el senyor calb, per la mateixa porta per on havien accedit al vestíbul, on va transcórrer tota la conversa.

Un cop al carrer vaig intentar recapitular el que m'acabava de passar. Ja sabia que l'Alfons Quintà era un individu amb fama de ser una mica especial, però en els minuts anteriors ho havia pogut confirmar plenament. L'havia tractat una mica a la primera meitat dels setanta, quan ell treballava al *Tele/eXprés* i jo ho feia, primer en règim de pràctiques i després ja com a redactor, al *Diario de Barcelona*. Segurament havíem coincidit en alguna cobertura, o potser en reu-

nions conspiradores que en aquells temps fèiem per diversos motius la gent més jove de la professió.

Ell havia acabat sent el delegat del diari *El País* a Barcelona, i allà s'havia guanyat una justa fama de martell del pujolisme, un terme que ara mateix no estic segur de si en aquella època ja es feia anar. En Quintà va ser qui va començar a destapar els problemes de tota mena que havia començat a patir Banca Catalana i que, de resultes d'això, es van multiplicar exponencialment. Per aquest motiu, en els ambients periodístics hi havia un gran estat d'estupefacció pel fet que el president de la Generalitat li hagués encarregat a ell, precisament a ell, la gestió de la futura televisió pública de Catalunya. La resposta fàcil, l'òbvia, era el xantatge. Això molts companys en aquell moment ho donaven per descomptat i ho escampaven sense cap mena de prevenció ni de dubte.

Tanmateix, hi havia algunes persones en el món periodístic i en el polític, poques, molt poques, que feien aquesta pregunta: i si el president Pujol ha triat Quintà perquè considera que és exactament el professional que necessita per tirar endavant aquest projecte amb suficient energia, empenya i independència de criteri? Quatre dècades després ningú no ha pogut demostrar ni una hipòtesi ni l'altra. En tot cas, a favor de la segona hi ha el fet que l'encàrrec de pensar la futura tele ja havia passat anteriorment per altres mans. Concretament per les d'Agustí Farré, un periodista que fins aleshores havia pertangut a la família de RTVE i que, segons que s'explicava, havia preparat un cartipàs que a Pujol li semblava massa poc ambiciós. Cal tenir en compte que allò que ara s'anomenaria «el marc mental» sobre què podia ser una televisió en català venia donat exclusivament pel paper que tenia l'anomenat «carrilet», és a dir, el circuit català de TVE. Un paper digníssim, de molt de mèrit pels temps en

què havia nascut i s'havia desenvolupat, però totalment insuficient per a qui realment volgués somiar en una televisió nacional catalana. O, dit d'una manera més entenedora, en la televisió pública que correspondria a un hipotètic (i tan hipotètic!) estat català. Poques persones hi havia en aquell moment que fossin capaces de sortir d'aquell marc. I Quintà, amb tots els seus peròs passats, presents i futurs, sens dubte era una d'aquestes poques persones.

Però, vaja, al mateix temps hi havia moltes i molt bones raons per desconfiar d'aquell projecte. Jo, en qualsevol cas, com he dit, no estava de cap manera en condicions d'acceptar una incorporació immediata en aquell moment. Ni d'anar a París a estudiar el teletext ni d'assumir cap altra missió de les que, segons vaig anar sabent després, en Quintà confiava a persones que li produïen bones vibracions. Per tant, mentre baixava les escales d'aquell edifici del carrer de Tuset, se'm barrejaven sensacions diverses. En primer lloc, pensava en aquell punt de surrealisme que havia envoltat l'entrevista, si és que la conversa tinguda podia merèixer aquesta denominació. Però també em burxava el dubte de si havia tingut sort de comptar amb uns impediments que m'havien posat fàcil la decisió de rebutjar la proposta o bé acabava de deixar escapar un tren d'aquells que no passen cada dia.

Passades unes setmanes vaig poder saber que aquella aventura parisenca a la qual jo havia renunciat l'havia emprès una altra persona. A estudiar allò del teletext hi va anar l'amic Joan Salvat, a qui en Quintà va enxampar amb major disposició que a mi i que estava destinat, segurament sense poder-ho sospitar encara, a tenir un paper fonamental a TV3, primer com a director del mític *30 minuts* i després com a ànima de la línia de grans documentals que ha seguit la cadena en tots els anys de la seva existència. Aquí l'Alfons va fer sort!

Personalment, al cap d'un parell de dies m'havia oblidat de la proposta rebuda i em vaig concentrar en les que eren aleshores les meves preocupacions professionals. A la UAB en aquella època no guanyava per a disgustos. Però, a banda que m'agradava i sempre m'ha agradat la docència, havia emprès no gaire temps enrere el camí del doctorat fent els cursos preceptius previs a l'inici de la preparació de la tesi, que havia decidit centrar en l'àmbit poc explorat de l'educació mediàtica, és a dir, la vinculació entre l'escola i els mitjans de comunicació. Per un altre costat, ja a les acaballes del programa *Memòria popular*, que durant els tres anys anteriors havia estat explicant episodis recents de la història de Catalunya, havia començat a discutir amb el cap de programes de TVE a Catalunya, el gran Sergi Schaaff, algunes noves idees per portar a la pantalla. I *El Món* va tornar al carrer després de tres mesos de pausa i jo vaig continuar ocupant-ne la sotsdirecció. Les dificultats per tirar endavant aquella revista, d'altra part tan elogiada pels *connaisseurs*, es presentaven immenses. Eren, d'una banda, d'índole econòmica i, d'altra banda, de caràcter polític: encara que havia nascut amb una fèrria voluntat de ser independent, la desconfiança de CiU la va anar escorant primer i arraconant després en uns àmbits que no eren suficientment amplis per garantir-ne la supervivència.

Tot això s'esdevenia, com he dit, en la primera meitat de l'any 1983. Lamentablement jo no he portat mai un diari de les meves activitats professionals, com de manera tan insistent m'havia aconsellat en Josep Maria Espinàs, i per tant soc incapaç de situar les dates amb prou seguretat. Però sí que sé que quan va passar el següent tren érem ja a les acaballes del curs. Ho puc afirmar perquè aleshores ja havia desaparegut la meva recança de deixar penjada l'assignatura

que jo impartia, que era Teoria de la Comunicació. I pel que fa al setmanari, tornava a funcionar amb una relativa normalitat després que s'hi haguessin redimensionat alguns plantejaments.

El cas és que hi va haver una nova trucada d'en Quintà. I una conversa més normal que l'anterior que, si no recordo malament, es va produir ja a les instal·lacions que TV3 ocuparia provisionalment al carrer de Numància. Tot havia canviat substancialment en aquells mesos. A poc a poc s'havien anat coneixent detalls del projecte, i es veia ja que allò no seria ni de bon tros una cosa de pa sucat amb oli. Jo ja sabia qui era en Jaume Ferrús, i no era ni més ni menys que el cervell de l'empresa d'enginyeria Cast, a qui s'havia confiat la direcció tècnica de la nova televisió. L'empresa ja tenia una seu amb cara i ulls, si bé provisional. I, com he dit, la meva situació personal em permetia estar més obert a noves proporcions.

En Quintà, encara que una mica més reposat que en l'ocasió anterior, va tornar a anar directe al gra. Em va dir que volia que jo ocupés un lloc de responsabilitat a l'organigrama que estava construint, i, cosa ben estranya en ell, em va donar a triar entre dues opcions. L'una era fer d'ajudant del cap de programes. L'altra, dirigir una de les edicions del *Telenotícies*. Sense dir-li immediatament ni que sí ni que no quant a la meva incorporació, mentalment ja en aquell instant vaig prendre la decisió sobre quina de les dues posicions elegiria arribat el cas. Com a periodista em resultava infinitament més atractiva l'opció d'integrar-me als Serveis Informatius que no pas aproximar-me al món del *show business*. A més, no recordo quan ni com, em vaig assabentar de quin hauria estat realment el meu paper si hagués anat a fer de segon del cap de programes, que era l'Enric Canals. Calla, potser va ser el ma-

teix Canals qui m'ho va dir així de clar: «El cap de programes s'ocuparà dels programes que es faran; el sotsdirector de programes s'ocuparà dels que no es faran». I és que de seguida que es va saber que allò de la nova cadena anava de veres, hi va haver una autèntica allau de propostes de programes: debats culturals, classes de ioga, jardineria, astrologia... Dotzenes de persones que inventaven la sopa d'all i que enviaven dossiers amb idees que cobrien tot l'espectre imaginable entre la sensatesa i la ximpleria. Algú havia de mirar-se aquells dossiers i tenir la dolorosa missió de dir a la gran majoria d'aquells inventors que la seva proposta era molt apreciable però que de moment quedava arxivada per a més endavant.

Quan va arribar el moment de la meva incorporació, doncs, em vaig acabar d'adonar de seguida que m'havia deslliurat d'una de bona declinant l'oferiment d'ocupar aquell rol. Potser l'única cosa positiva, si més no divertida, hauria estat anar a treballar al costat d'en Canals primer i en Santacana després, persones que van tenir molt de pes en l'èxit de les primeres graelles de programació. Però no avancem esdeveniments. El cas és que jo decidiria fer de periodista-periodista i disposar-me a secretar a dojo l'adrenalina que la meva tria comportava. Em vaig quedar amb dubtes de si l'alternativa oferta per en Quintà era un pur estratagema perquè jo acceptés la seva proposta més convençut. Perquè ell no n'era gaire, o gens, de deixar-te triar res; i perquè se'm feia inconcebible que s'imaginés que jo pogués tenir cap dubte si realment m'ho estava deixant elegir.

Ja que he esmentat el càrrec de cap de programes, és un bon moment per dir que de bon començament el va ocupar l'Enric Canals, que temps a venir succeiria en Quintà en la direcció de TV3. En Canals jo el coneixia ja des de feia algun temps. Quatre anys més jove que jo, havia col·laborat amb el

Diario de Barcelona en qualitat de corresponsal al Maresme. Era un noi que va despuntar ben aviat, i no només per la seva estatura, i en poc temps es va convertir en la persona de confiança de Quintà a la delegació catalana d'*El País*. Per tant, en l'elecció per part de Pujol en certa manera hi va anar inclòs. Però aquest fet no afegeix ni treu cap element fonamental a la resposta d'aquella pregunta que la gent es feia sobre una eventual pressió irresistible. Si la resposta bona era la del xantatge, Pujol es desempallegava d'un tàndem incòmode; si ho era la de la confiança professional, Canals anava en el paquet.

En tot cas, el meu sí no va ser immediat. Amb el pretext de madurar les dues opcions plantejades, li vaig demanar uns dies per acabar de decidir-me. No me'n va concedir gaires, de manera que se'm va girar feina a rumiar i a mirar d'esbrinar extramurs alguns detalls d'allò que s'estava ordint. A aquelles alçades, els diaris ja havien anat desvelant algunes de les premisses del que seria la nova televisió catalana i el terme *alegal* a què m'he referit anteriorment ja havia entrat en el repertori dels articulistes. Començava a estendre's la idea que allò seria força més que un «carrilet». Però el que també hi havia era molta desconfiança política. Molta, moltíssima.

Ens trobàvem en el primer mandat de Jordi Pujol com a president de la Generalitat, càrrec per al qual havia estat electe el 1980. Potser val la pena recordar que va guanyar les eleccions contra pronòstic, o si més no contra pronòstic dels socialistes, que tenien molt coll avall que Joan Reventós seria el nou president. És força conegut que aquella nit electoral els va quedar per estrenar tot el xampany que tenien preparat a la seva seu, al Palau de Congressos. Personalment d'aquesta «seguretat» n'havia tingut una mostra evident, encara que marginal, durant les setmanes anteriors. Com he dit, jo pensava dedicar la meva tesi doctoral a l'educació me-

diàtica i, a part d'això, havia tingut una sèrie de converses amb la pedagoga Marta Mata, que estava molt convençuda de la importància de posar en joc aquesta temàtica des de l'àmbit de l'administració (on, per cert, aital preocupació encara és a l'aiguera). Doncs bé, uns dies abans de les eleccions del 20 de març del 1980, després d'haver-se estat interessant per la meua disponibilitat per ocupar-me'n, em va dir textualment: «La pròxima conversa sobre això ja la tindrem al Departament». I és que ella, fundadora de l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat Autònoma, on tenien lloc les nostres xerrades, estava cridada a ocupar la Conselleria d'Educació del nou govern en el cas, clar, que les eleccions les hagués guanyat Reventós.

A les picabaralles polítiques habituals s'hi sumava, doncs, en aquell temps, una mena d'amargor per part de les esquerres en general i del PSC en particular pel fet d'haver vist com Jordi Pujol els passava la mà per la cara i tot seguit la començava a usar de manera fèrria per posar-se a crear la seva obra política, després que ells rebutgessin entrar en un govern de coalició. Tindrè ocasió de comentar alguns exponents d'aquell despit. Però el que és irrefutable és que en aquella legislatura Pujol va fer exactament allò que predicava, aquell «anar per feina». En poc temps es va començar a bastir l'administració pública de la Generalitat, es va reinstaurar el cos dels Mossos i es van crear la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i els mitjans que en formaven part, Catalunya Ràdio i TV3. Però les suspicàcies eren grans. I ho eren molt en els cercles periodístics per causa de la relació tortuosa que Pujol havia tingut amb la premsa en temps no gaire pretèrits.

En el record de tots els periodistes catalans mínimament informats hi havia el cas *Oriflama*. Fundada el 1961, *Oriflama* va ser una revista adreçada principalment al públic jove que

va aconseguir fer forat en una època de grisors superlatives gràcies a la bona factura de la seva presentació i a l'excel·lència dels seus continguts. Parlem d'una època en què una publicació en català era una autèntica raresa i quan encara no hi havia ni de bon tros un públic prou acostumat a llegir en la llengua parlada a casa. Pujol va aparèixer com a mecenes de la publicació, de la mateixa manera que havia contribuït a sostenir moltes altres activitats culturals i pedagògiques. Però, per dir-ho d'una manera suau, diguem que en aquest cas va aparèixer massa. No és cert, tanmateix, que ell fos qui va acomiadar el director, Josep Maria Huertas Claveria. D'això se n'encarregaria més tard el líder d'Unió, Anton Cañellas. Però hi havia hagut tensions que venien de lluny, i en tot cas ha subsistit la llegenda que el botxí havia estat Pujol. El resultat de les guerres polítiques que s'havien generat, i que van comportar també batalles internes a la redacció, al capdavall va ser la desaparició d'*Oriflama* l'any 1977.

De més gruix i infinitament més problemàtic va ser l'ascendent que Pujol va tenir sobre el periòdic *El Correo Catalán*. Aquest diari va ser reflatat per un grup d'empresaris cotoners als anys seixanta i va aconseguir posar-se segon en el rànquing dels més venuts a Catalunya, si bé lluny del primer, que era *La Vanguardia* (encara *La Vanguardia Española* en aquelles dècades). Al *Correo* s'hi van incorporar bons periodistes, i també s'hi va incorporar, com a empresari, Jordi Pujol, que en va ser accionista majoritari. Però el Pujol d'aquell temps, els anys anteriors i immediatament posteriors a la mort de Franco, no es limitava a donar directrius administratives. Sempre que ho considerava oportú, baixava a l'arena periodística, i dictava o retocava titulars dia sí dia també, o bé escrivia directament els editorials mentre la seva esposa l'esperava pacientment a la sala de juntes. D'això n'hi havia molts

testimonis, entre els quals el qui era sotsdirector del diari, Wifredo Espina, que després ho ha explicat descarnadament a les seves memòries. Pujol va vendre formalment les seves accions quan va ser elegit diputat al Congrés espanyol, l'any 1977, a unes persones que, segons es va anar sabent després, no van ser més que els seus homes de palla. Ell va mantenir el control del diari pràcticament fins a la seva desaparició, l'any 1985, quan ja havia guanyat les eleccions per segona vegada. Un control que, a més, era imprescindible per mantenir tapada l'olla que va acabar esclatant quan es van conèixer, anys més tard, les derivades de l'anomenat cas Casinos. A les seves pròpies memòries el mateix Pujol es declara molt poc satisfet de tot plegat. I ho fa dient, això sí, que la liquidació final de l'empresa, ja l'any 1986, la van fer «molt ben feta i de manera gens traumàtica» Josep Maria Vilaseca Marcet i Lluís Prenafeta (aleshores secretari general de Presidència de la Generalitat). Com ha posat en relleu el periodista Víctor Saura, aquest reconeixement és triplement sensacional, ja que admet que el seu número dos al govern, Prenafeta, es dedicava a gestionar les seves inversions particulars, confessa que havia mentit quan va dir que s'havia desfet de les accions vuit o nou anys abans i dissimula el que sí que realment va ser traumàtic, i en diversos sentits, per als treballadors del periòdic.

L'altra topada històrica de Pujol amb els mitjans de comunicació va començar el 1975, quan va comprar a Josep Vergés, editor de *Destino*, la revista del mateix nom. Passem ara per alt, perquè no ve al cas, que *Destino* va ser fundada a Burgos l'any 1937 per un grup de catalans vinculats a la Falange Española. I deixem també de banda l'evolució que va anar fent des de ser portaveu d'una suposada intel·lectualitat feixista catalana fins a ser, primer de la mà de Vergés i Ignasi Agustí i més tard ja només del primer, un òrgan ideològica-

ment ambigu. Com a mínim tan ambigu com Josep Pla, que s'hi va incorporar com a col·laborador l'any 1940. Sota la direcció de Nèstor Luján al llarg de la dècada dels seixanta, *Destino* es va anar situant com una publicació de tendència difusament liberal i tímidament catalanista, encara que abonadora de la restauració de la monarquia borbònica. Pujol va entrar en escena el 1975 quan comprà la revista a Vergés i hi situà com a director, primer, Baltasar Porcel, que ja n'era un col·laborador insigne, i, més tard, Josep Parnau. La seva irrupció va afegir-se a la prèvia d'*El Correo Catalán* i no és difícil sospitar que amb actituds i actuacions semblants per part del nou empresari. Unes actituds i unes actuacions que incomodaven fins a extrems insuportables els periodistes que eren responsables de la publicació. En aquest cas no em calien fonts indirectes per conèixer la situació. Les tenia molt directes, i jo mateix vaig ser vetat quan Parnau em va proposar col·laborar-hi.

Amb tots aquests antecedents és molt més que explicable que bona part del món periodístic tingués un escepticisme superlatiu en els mitjans de comunicació posats en marxa des del govern, al capdavant del qual hi havia Pujol. Totes les situacions relatades eren massa recents perquè se'n pogués esperar gaire cosa més que afany de control i utilització partidista. Hi havia, tanmateix, alguns matisos que feien de contrapunt al pessimisme. D'una banda, se sabia força sobre el Pujol empresari de premsa, però encara molt poc sobre el Pujol president de la Generalitat. Les persones són com són, i ell era com era. Però també és cert que les persones poden tenir actuacions diferents en funció dels rols que ocupen. D'altra banda, pel que fa a les males expectatives sobre TV3, hi havia una evidència immediata que les esmorteïa: Catalunya Ràdio havia engegat ja el juny del 1983 i d'entrada no

havia donat símptomes clars de ser una emissora segrestada pel pujolisme. Més aviat s'havia presentat com una cadena amb aires de modernitat i renovació.

Totes aquestes dades van ser computades pel meu cervell en aquells pocs dies que vaig tenir per desfullar la margarida. Eren els fets externs que prenia en consideració. Però hi havia també les sensacions subjectives. I, en concret, una pregunta em bullia al cap. Per què m'havien vingut a buscar a mi? Jo era absolutament independent i, tal com havia respost a la pregunta que se m'havia fet al carrer de Tuset, no havia militat mai a cap partit ni moviment polític. Ara bé, si ens atenem a la dita evangèlica de «per les seves obres els coneixereu», les meves obres periodístiques anteriors no podien donar gaire lloc a dubtes sobre el fet que, als ulls convergents, jo podia ser vist com un jove tirant a roig i amb algun rampell anarquistoide. Durant els meus primers anys com a periodista al *Diario de Barcelona* havia estat un d'aquells reporters dedicats especialment a temes socials i també havia estat cobrint la vida universitària en les èpoques més reivindicatives. De periodisme polític n'havia fet poc, però justament en fer-lo vaig tenir una mena d'enganxada amb Pujol. Després, a *El Món*, m'havia dedicat més aviat a les feines d'edició, però era el mateix setmanari el que havia estat posat sota sospita des de les files de CiU. I, sense anar més lluny, pocs dies abans de rebre la proposta definitiva d'en Quintà, m'havia tocat escriure un editorial (val a dir que aquesta tasca era anònim) que no feia quedar precisament bé Lluís Prenafeta.

Per quins filtres havia passat el meu nom? Perquè de filtres n'hi havia, segur. En Quintà simulava que feia i desfeia a la seva voluntat, però em consta que estava sotmès a controls estrictes a l'hora de reclutar el personal, i molt especialment els càrrecs de responsabilitat dels Serveis Informatius. Al cap

dels anys un periodista prestigiós pròxim al Palau de la Generalitat, en Josep Faulí, em va dir que havia advocat per mi quan el meu nom s'havia posat sota la lupa. No sé si em va dir la veritat o no, perquè d'altra part ell mateix m'havia mirat amb algunes prevencions en èpoques anteriors. Potser m'ho va dir només per congraciar-se amb mi. Però en qualsevol cas ell sí que sabia que hi havia la lupa, i que es feia servir. Hi va poder influir el prestigi que havia adquirit el programa *Memòria popular* que jo havia estat dirigint i presentant a Televisió Espanyola els anys immediatament anteriors? Sobre en Quintà segurament no perquè, com veurem més endavant, el fet d'haver respirat l'aire d'aquella altra televisió era motiu poderosament important per ser rebutjat per entrar a TV3.

Sigui com sigui, el fet de sentir-me triat era una de les raons que per a mi pesaven al plat de la resposta afirmativa. Sempre m'ha fet gràcia aquella frase de Groucho Marx: «Mai no voldria ser soci d'un club en què hi fos admesa una persona com jo». A mi aquells dies em passava exactament el contrari, i pensava: «Potser sí que has d'entrar en aquest club, si no els importa tenir a dins una persona com jo».

I quan estava en aquests pensaments, es va produir un detall determinant. No sé com vaig saber que també havien proposat entrar al nucli fort dels Serveis Informatius a en Josep Maria Ràfols Cabrisses. En *Mima*, com era conegut per la major part de la professió. Havíem estat companys a l'Escola de Periodisme de l'Església, que va ser aquells anys un cau de «progres», tant per part del professorat com de l'alumnat. Crec que en Ràfols feia el curs que venia darrere del meu, però coincidíem en assignatures compartides, com la Història del Periodisme que ens donava Vázquez Montalbán. I, sobretot, havíem estat companys al *Diario de Barcelona*,

on ell es va incorporar dos o tres anys després que jo. Em va faltar temps per trucar-li: «Hola, Mima. Jo sé que tu saps, i tu saps que jo sé. Què penses dir-li, a en Quintà?». L'endemà vam dinar plegats, cadascú amb la seva margarida a mig desfullar. I aviat ens vàrem adonar que les reflexions que havíem fet eren molt semblants, i que ens portaven a tots dos fins a la mateixa pregunta: això de TV3 serà un mitjà important i solvent com assegura l'Alfons o acabarà sent tard o d'hora una altra finca informativa de Jordi Pujol? I el que vàrem fer va ser ajuntar les dues margarides:

—Si tu dius que sí, jo també.

—Va, doncs si tu dius que sí, també ho diré jo.

O sigui, d'alguna manera vàrem sindicar el risc. Ens va fer la sensació que si ens trobàvem tots dos allà dins podíem ser una mica més forts per afrontar plegats pressions que eren previsible. Aquesta era segurament una vana illusió. Però, si més no, ens podríem llepar mútuament possibles ferides de guerra.

Crec que l'endemà mateix d'aquest dinar jo vaig posar-me en contacte amb l'Alfons Quintà per dir-li que sí, que molt bé. Ah, i que, per descomptat, de les dues possibilitats de què m'havia parlat, em quedava la de dirigir un dels telenotícies. Que, per cert, era una paraula que ens sonava raríssima, després de tants anys de pensar que el nom substantiu comú dels programes informatius a la televisió era *telediario*.